

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก
The Development of Training Curriculum of Student Leaders
on Health Promotion in School under the Office of
Mukdahan Primary Educational Service Area**

นางสายสุนีย์ กลางประพันธ์¹

ผศ.ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม 3) ศึกษาทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ 4) ศึกษาเจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม และ 5) ติดตามผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ และผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือน

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนบ้านหนองเอี่ยนดง อำเภอคำชะอี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) กิจกรรมการฝึกอบรม และ 5) การวัดและประเมินผล

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก

4. เจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังการฝึกอบรมกับการประเมินติดตามผลหลังฝึกอบรม 1 เดือนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือนอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ, การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to construct the training curriculum of student leaders on health promotion, 2) to compare the understanding of student leaders about health promotion before and after training, 3) to study the student leaders' practical skills on health promotion, 4) to study the student leader attitudes on health promotion towards the training curriculum, and 5) to follow-up the understanding and performance on health promotion of student leaders a month after training. The research process were divided into four phases ; phase 1, study the related documents and research, phase 2, training curriculum construction, phase 3, experiment training curriculum, and phase 4, training curriculum improvement. The research samples consisted of 30 leader students on health promotion of Ban Nong Ian Dong School, Khamcha-I District under the office of Mukdahan Primary Education Service Area. They were randomly selected. Percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples were used for data analysis.

The research findings were:

1. The training curriculum on health promotion for student leaders consisted of five factors, which were 1) rational and background, 2) course objectives, 3) content structures, 4) training activities, and 5) training measurement and evaluation.

2. The understanding about health promotion of student leaders on health promotion after training was higher than before training with statistically significant at .01.

3. The student leaders' practical skills on health promotion were at the highest level.

4. The attitudes toward the training curriculum on health promotion of student leaders were highly positive.

5. The understanding about health promotion of student leaders on health promotion a month after training was not different from after training with statistically different at the level of .01. And the student leaders' performance on health promotion a month after training was at high level.

Keywords: student leaders on health promotion, the development of training curriculum

บทนำ

สุขภาพ ถือเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อความเจริญของงามและพัฒนาการทุกด้านในตัวบุคคลไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด จากประวัติการศึกษาในสมัยกรีกโบราณมีนักปรัชญาเมธีสองท่าน คือ อริสโตเติล (Aristotle) และเพลโต (Plato) ได้มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ก่อนที่จะให้การศึกษาด้านอื่น ๆ นั้น สมควรจะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน หากเด็กมีสุขภาพไม่ดีแล้ว แม้จะให้การศึกษาอบรมดีเพียงไรก็จะได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ดังนั้นการสร้างความตระหนัก การดูแลสุขภาพอย่างถูกต้องสม่ำเสมอและเป็นนิสัย ให้เกิดขึ้นในวัยเด็กและเยาวชน จึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการสร้างเสริมสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี (กรมอนามัย. 2553 : 3-4)

จากผลการสำรวจภาวะสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปี 2556 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร. 2556 : 79, 106) พบว่า นักเรียนยังมีปัญหาด้านสุขภาพอยู่มาก เช่น มีภาวะทุพโภชนาการร้อยละ 4.32 ฟันผุร้อยละ 46.34 ดื่มน้ำหวานเป็นประจำร้อยละ 66.67 ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าก่อนมาโรงเรียนเป็นประจำร้อยละ 29.76 ไม่ได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอร้อยละ 44.05 ทำให้นักเรียนมีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง เมื่อมีโรคระบาดตามฤดูกาลทำให้ติดโรคได้ง่าย ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนลดลง

โรงเรียนเป็นสถาบันการสร้างเสริมสุขภาพที่สำคัญในการส่งเสริมและดูแลสุขภาพของนักเรียน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากนักเรียนเป็นสำคัญ หากนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเองก็จะทำให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ซึ่งการที่จะให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าวจำเป็นต้องมีผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นผู้ช่วยเหลือในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพมีหน้าที่ดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง เพื่อนักเรียน ครอบครัว ชุมชน แต่จากการติดตามนิเทศงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พบว่า การปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพยังไม่มีประสิทธิภาพ

และไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ทราบบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของตนเอง ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดทักษะในการปฏิบัติงาน (โรงพยาบาลคำชะอี. 2556 : 5)

วิธีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติงานวิธีหนึ่งที่ยอมรับใช้และได้ผลดี คือ การพัฒนาหลักสูตรเพื่อฝึกอบรม เพราะเป็นกระบวนการที่จะเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคคล ช่วยให้บุคคลได้เรียนเมื่อรู้ลึกว่าขาดทักษะและความรู้อันอาจนำมาซึ่งความเสียหาย ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่พบว่า สามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ เช่น งานวิจัยของ สินีสุข ชัยสิทธิ์ (2548 : 99-102) ได้พัฒนาหลักสูตรการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากดอาหาร เพื่อใช้เป็นเครื่องมือและเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ตลอดทั้งเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทราบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
4. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม
5. เพื่อติดตามผลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ และผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียน

ส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. ทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดี
3. เจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก
4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังการฝึกอบรมกับการประเมินติดตามผลหลังฝึกอบรม 1 เดือนไม่แตกต่างกัน
5. ผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือน อยู่ในระดับดี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กำหนดขอบเขตเนื้อหาจากบทบาทของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือและบริการกิจกรรมต่าง ๆ และด้านการเผยแพร่ความรู้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอคำชะอี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 16 โรงเรียน นักเรียน 255 คน (โรงพยาบาลคำชะอี. 2556 : 4)

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพโรงเรียนบ้านหนองเขียนดง อำเภอคำชะอี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ได้โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลาก

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - 2.2 ทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - 2.3 เจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดแบบแผนการทดลองโดยใช้รูปแบบการศึกษาเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group pre test-post test design) (วาโร พึ่งสวัสดิ์. 2551 : 133) การดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สัมภาษณ์ครูอนามัยโรงเรียนจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ถามความต้องการในการพัฒนาบทบาทของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ 3) สังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อหาประเด็นในการสร้างหลักสูตรโดยการสังเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนย่อยดังนี้ 1) สร้างหลักสูตรฝึกอบรม ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล 2) การตรวจสอบร่างหลักสูตรฝึกอบรม ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน 3) ปรับปรุงร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 4) จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อยดังนี้ 1) ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 6-8 ตุลาคม 2557 ดำเนินการฝึกอบรมโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร และมีครูที่ปรึกษาผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 3 คน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกับวิทยากร 2) ประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และ เจตคติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คาร์รี่ย์ลระ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบที่

ระยะที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม โดยพิจารณาปรับปรุงจากผลการประเมินหลักสูตร จากข้อเสนอแนะของวิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม ตลอดจนทั้งปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ชนิด ได้แก่
 - 2.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
 - 2.2 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
 - 2.3 แบบประเมินเจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนฝึกอบรม โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ
2. ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 3 วัน ระหว่างวันที่ 6-8 ตุลาคม 2557
3. ประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างฝึกอบรม โดยประเมินความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
4. ทดสอบหลังฝึกอบรมและประเมินเจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ
5. ประเมินติดตามผลหลังฝึกอบรม 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
 - 2.2 การหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ ของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพใช้วิธีของ เบนเนน (Brennan)
 - 2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพใช้สูตร KR₂₀ ของ Kuder – Richardson
3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

ใช้สถิติ t – test for Dependent Samples สำหรับการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก
4. เจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรมกับความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรม 1 เดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ

หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย

ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตรจากแนวคิดของนักวิชาการด้านหลักสูตรและนักการศึกษาหลายท่าน

ผลการตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันในทุกประเด็น ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักวิชาการด้านหลักสูตร เช่น Tabo (1962 : 131) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 77) และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจากความต้องการและความจำเป็นของหน่วยงานจริง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ชูชัย สมितिโกธ (2554 : 29) กล่าวว่าการวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญ เพราะจะช่วยให้ทราบข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับการออกแบบโครงการฝึกอบรม

2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

คะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ทิศนา แฉมมณี (2553 : 103-105) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่มสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สร้างแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ ตามขั้นตอนของการสร้างแบบทดสอบตามหลักการของ วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2551 : 213-214) ซึ่งผลการหาคุณภาพปรากฏว่าแบบทดสอบมีคุณภาพทั้งในด้านความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่น ส่งผลให้ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมปนาท อาชา และคณะ (2555 : 78-79) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเครือข่าย เพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ

คะแนนทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับดีมาก เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจาก แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วว่ามีผลสอดคล้องกันทุกรายการ อีกทั้งกิจกรรมการฝึกอบรมได้เน้นให้มีการฝึกปฏิบัติจริงทุกกิจกรรมอย่างหลากหลาย โดยการให้ความรู้ด้านทฤษฎีก่อน แล้วจึงทำการสาธิตด้วยวัสดุอุปกรณ์ของจริงเป็นขั้น ๆ ไป แล้วให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ช่วยให้เกิดความจำและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียน การ

สอนและการฝึกอบรมที่เน้นทักษะปฏิบัติของ ทิศนา แคมมณี (2553 : 296–298) และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ศรัณยา แสงหิรัญ (2553 : 182–183) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครู โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อให้มีคุณลักษณะสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ย จากแบบทดสอบความสามารถและทักษะของผู้เข้ารับการอบรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

เจตคติของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจาก เนื้อหาการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ยากเกินไป เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้นำนักเรียน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการฝึกอบรม โดยมีความคิดเห็นว่าการได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สุขภาพเป็นสิ่งจำเป็น และสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ นอกจากนี้ วิทยากรที่ดำเนินการฝึกอบรมยังเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่ ฝึกอบรมเป็นอย่างดี มีบุคลิกภาพที่ดี อุ่มแอ้มแจ่มใส ทำให้บรรยากาศเป็นไปด้วยความสนุกสนาน เป็นไปตามแนวคิดของ สมชาย สังข์สี (2550 : 115–116) กล่าวว่า วิทยากรที่ให้ความรู้ต้องมีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์อย่างแท้จริง สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ และเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ลินินุช ชัยสิทธิ์ (2548 : 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนา หลักสูตรการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษา โรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัย พบว่า ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความคิดเห็นต่อหลักสูตรการอบรมอยู่ในระดับดีเด่น

5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ และผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพหลังฝึกอบรมกับความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรม 1 เดือน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้เนื่องจาก กิจกรรมการฝึกอบรมเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และหลังจากฝึกอบรมมีการทบทวนเนื้อหาและทักษะที่ต้อง ปฏิบัติอยู่เสมอ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่คงทน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike (1814–1949 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี. 2553 : 51) กล่าวว่า การฝึกหัดหรือการกระทำบ่อย ๆ ด้วยความ เข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ โษธนะโชติ (2556 : 49) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ผลการวิจัย พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมสามารถนำความรู้และเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ทั้งใน ภาคนทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

ผลการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพหลังฝึกอบรม 1 เดือน ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาและทักษะที่ฝึกอบรมสอดคล้องกับบทบาทที่ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพต้องปฏิบัติอยู่เสมอ ทำให้เกิดความชำนาญขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดทั้งครูอนามัยก็ให้ความเอาใจใส่ ดูแล กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เป็นไปตามหลักการเรียนรู้สำหรับการฝึกอบรมของ ชูชัย สมितिโกร (2554 : 105-107) กล่าวว่า การที่ผู้ฝึกอบรมได้ปฏิบัติงานซ้ำ ๆ และลงมือปฏิบัติจริงทุกกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรฝึกอบรม จะช่วยให้ผู้ฝึกอบรมเกิดความแม่นยำ ทำให้เกิดผลดีในการเรียนและการปฏิบัติยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับ ศรัณยา แสงศิริธรรม (2553 : 189) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเพื่อให้มีคุณลักษณะสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติงานภายใน 2 เดือนหลังฝึกอบรมของครูอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ หน่วยงานทางการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการจัดการฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานและธรรมชาติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพคือการได้รับคำแนะนำ กำกับ ติดตามจากครูอนามัยโรงเรียน ดังนั้น ครูจึงควรดูแล เอาใจใส่การปฏิบัติงานและให้แรงเสริมแก่ผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยผลการดำเนินงานของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพที่เกิดกับนักเรียนในโรงเรียน เพื่อดูประสิทธิภาพของผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพในระยะยาว

2.2 ควรพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพเกี่ยวกับบทบาทด้านอื่น ๆ ที่มีปัญหาหรือต้องการพัฒนา เช่น การดูแลตนเองจนเป็นสุขนิสัยและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2553). **คู่มือแนวทางการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคเด็กวัยเรียนและเยาวชน**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กัมปนาท อาชา และคณะ. (2555). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเครือข่ายเพื่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูชัย สมิติโกกร. (2554). **การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงพยาบาลคำชะอี. (2556). **สรุปผลการติดตามนิเทศงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**. Mukdahan: โรงพยาบาลคำชะอี.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). **กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศรัณยา แสงหิรัญ. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เพื่อให้มีคุณลักษณะสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา).
- สมชาย สังข์สี. (2550). **หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนามาตรฐานการศึกษาตามผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา).
- สินีนุช ชัยสิทธิ์. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรการอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ: กรณีศึกษาโรงเรียนเขื่อนเจ้าพระยา อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (อัคราณา).
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร. (2556). **ผลการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจราชการและนิเทศงาน ประจำปีงบประมาณ 2556**. Mukdahan: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมุกดาหาร.
- อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ ไชชนะโชติ. (2556). **การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย. 1 (1), 49-59.
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice**. New York: Harcourt, Brace and World.

References

- Archa, K. et al. (2012). **The Development of Training Curriculum of Network for Operating to Internal Educational Quality Assurance of Mahasarakham University.** Research Report, Mahasarakham University.
- Chaiyasit, S. (2005). **The Curriculum Development for Student Leaders' Training on Health Promotion: A Case Study of Khaunchaophaya School, Supphaya District, Chainat Province.** M.Ed. Thesis, Nakhonsawan Rajabhat University. (Copy)
- Department of Health Ministry of Public Health. (2010). **Handbook for Protecting Disease for Children and Youth.** Bangkok: National Buddhism publishing.
- Kaemane, T. (2010). **Method of Teaching.** 12th Edition. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Khamcha-I Hospital. (2013). **Summary of Follow up and Supervise Health Promotion School.** Mukdahan: Author.
- Kunnaworapanya, A. and Chotanachote, K. (2013). The Assessment of Social Research Training Course Evaluation. **Journal of Professional Routine to Research.** 1 (1), 49–59.
- Mukdahan Public Health Office. (2013). **The Results of Practicing accordance with Official Inspection And Supervision planning 2013 Budget Year.** Mukdahan: Author.
- Phengsawat, W. (2008). **Research Methodology.** Bangkok: Suweeriyasarn.
- Saenghirun, S. (2010). **The Development of Teacher Training Curriculum of the Vocational Schools to have the Characteristics of Learning Organization.** D.Ed. Thesis, Srinakharinwirot University. (Copy)
- Smithikrai, C. (2011). **Personnel Training.** 7th Edition. Bangkok: Chulalongkorn University. Department Of Health Ministry of Public Health. (2010). **Handbook for Protecting Disease for Children and Youth.** Bangkok: National Buddhism publishing.
- Sungsri, S. (2007). **Training Curriculum to Develop Standards of Learners in Basic Education Institutions.** D.Ed. Thesis, Srinakharinwirot University. (Copy)
- Taba, H. (1962). **Curriculum Development: Theory and Practice.** New York: Harcourt, Brace and World.
- Wongyai, W. (2000). **New procedure in Developing Curriculum.** Bangkok: Odeon Store.